

Крім періодики ХПІ, Г. Ф. Проскура також друкував свої доробки в таких періодичних виданнях, як «Вестник инженеров», «Вестник инженеров и техников», «Воздушный флот», «Наука на Украине», «Технические новости».

Дослідник мав інтерес до питань історії вітчизняної та світової науки й техніки. На ювілейній конференції, присвяченій трьохсотріччю возз'єднання України з Росією, він виступив з доповіддю на історичну тему «Приоритет отечественных ученых в развитии теории турбомашин» (доповідь опубліковано 1958 р. у томі №17 «Трудов ХПИ»).

Третьяков Д.
НТУ «ХПИ»

МИХАЙЛО ДМИТРОВИЧ ЗУЄВ – ФУНДАТОР НАУКОВОГО НАПРЯМКУ ТЕХНОЛОГІЇ ЦУКРОВИРОБНИЦТВА У ХАРКІВСЬКОМУ ТЕХНОЛОГІЧНОМУ ІНСТИТУТІ НА ПОЧАТКУ ХХ ст.

Одним із важливих напрямів агропромислового розвитку в Україні на початку ХХ ст. стало цукровиробництво. Провідним ученим цього напрямку був професор Харківського технологічного інституту Зуєв Михайло Дмитрович. Його життєвий шлях пов'язаний із Харківським технологічним інститутом, де він здобув освіту на хімічному відділі, коли навчався з 1895 по 1901 рр. Закінчивши навчання, він переїхав до Києва, де влаштувався старшим лаборантом у Київському політехнічному інституті на відділі цукровиробництва. Роботу в КПІ поєднував із працею на цукрових заводах Київської губернії, що сприяло підвищенню рівня знань у цукровиробництві.

Очільник Харківського навчального округу пропозицією за №12 459 від 24 серпня 1904 р. призначив М. Д. Зуєва на посаду штатного викладача ХТІ. Окрім викладацької діяльності на кафедрі поживних речовин, науковець завідував лабораторією за цією ж спеціальністю.

Викладав курс технології поживних речовин, керував проектуванням практичних занять студентів із цього ж предмету. Навесні 1907 р. Михайло Дмитрович запропонував директорові ХТІ М. Мухачову розподілити кафедру поживних речовин на два окремі відділи: відділ цукровиробництва (цукробурякове та цукрорафінадне, крохмально-патокове виробництво) і на відділ технології бродіння (винокурне, пивоварне виробництво та виноробство). Дослідник уважав, що кожен із цих відділів досить великий та абсолютно незалежний один від одного.

Приклад такого розподілу він спостерігав за кордоном, де існували навіть окремі інститути цукровиробництва та інститути технології бродіння. Ініціативу підтримано навчальним комітетом інституту. Михайло Дмитрович Зуєв очолив відділ цукровиробництва та отримав доручення завідувати однойменною лабораторією, а професор Іван Адамович Красуський очолив відділ технології бродіння.

За час роботи у ХТІ М. Д. Зуєв неодноразово перебував стосовно розвитку цукрової промисловості у відрядженнях в Києві, Санкт-Петербурзі, Москві. Брав участь у роботі другого Менделєєвського з'їзду, який відбувся в Санкт-Петербурзі у грудні 1911 р. Хоча М. Д. Зуєв був тоді молодим ученим, однак одержував запрошення на конференції, завдяки чому став відомим не лише серед наукової громадськості, але й серед промисловців-цукровиробників.

Тому не випадково 10 травня 1908 р. його було запрошено на нараду Міністерства фінансів у межах виконання проекту «Вироблення заходів, спрямованих на зниження цін на цукор». У Головному Управлінні було створено Раду за участі представників відомств та установ, що виробляли або продавали цукор. Результат цієї наради – запрошення Михайла Дмитровича працювати в цій Раді.

Виконуючи доручення Ради, М. Д. Зуєв запропонував розрахунок вартості переробляння 1 берківця буряку та вартості вироблення 1 пуда цукру. Ці розробки стали результатом не лише теоретичної роботи, але й практичної діяльності на цукрових заводах Харківської, Полтавської, Київської, Чернігівської та Курської губерніях. Маючи високий рівень теоретичних знань та досвід практичної діяльності, Зуєв розробив низку методів у цукровиробництві, що сприяло зниженню собівартості цукру. Узагальнювальна праця доробку вченого – підготовка до друку 7-ми томів «Енциклопедії цукровиробництва» (1922–1928).

Отже, Михайлові Дмитровичу Зуєву належать важливі досягнення в технології цукровиробництва. Він є фундатором одного з наукових напрямків хімічної технології ХТІ.

Ушенко П.
НТУ «ХП»

ДАВНІ ПРАЩУРИ СУЧАСНИХ КОНДИЦІОНЕРІВ ПОВІТРЯ